

Daiva MURMULAITYTĖ
Lietuvių kalbos institutas, Vilnius

ŽODŽIŲ SAŠAJOS ŽYMĖJIMAS
„DABARTINĖS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNE“
(santrumpos žr. vartojimas)

1. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ (toliau – DLKŽ) įvade (p. XII) teigiama: „Sutrumpinimu žr. (= žiūrėk) nukreipiami siauriau vartojami, tarminiai, pasenę, skolinti bei kitokie panašūs žodžiai ar darybos variantai į bendrinėje kalboje plačiau vartojamus žodžius“. Žodyne yra apie 2700 straipsnių su šia santrumpa, kai kuriuose daugiareikšmių žodžių straipsniuose ji vartojama po kelis kartus, tad iš viso yra apie 2840 santrumpos žr. pavartojimo atvejų. Taigi šiuo nuorodiniu būdu aiškinama nemaža dalis DLKŽ leksikos, kuri, sprendžiant iš citatos, yra gana įvairi, galima apytikriai išskirti keletą būdingesnių jos grupių.

1.1. Tarmybės – apie 300 straipsnių. Daugiausia jų pateikta su pažyma žem. – 105, pvz., **beŋgti** žem. žr. b a i g t i; su kitomis pažymomis: *tarm.* – 91, pvz., **dubuŋkis** *tarm.* žr. d u b u r y s, *ryt.* – 71, pvz., **čižylà** *ryt.* žr. z y l è 1, *vak.* – 10, pvz., **bamblys** 8. *vak.* žr. t r a n a s, *dz.* – 3, pvz., **kiáuuké** *dz.* žr. k u o s a, *aukšt.* – 1: **spáugas** *aukšt.* žr. s p u o g a s. Keli žodžiai turi dvi tarmių pažymas, pvz., **lūstas** *ryt.*, *dz.* žr. l u i t a s.

Pasitaiko ir atvirkščias variantas – tarmybė yra tas žodis, į kurį nukreipiami, pvz., **búolis**, -ė *dkt.* žr. b a u ž i s 1 – **baūžis**, -ė *dkt.* *ryt.* 1. „beragis gyvulys“; 2. „plikis“; **dieninga** *bdv. m.* 1. žr. d i e n i – **dieni** *bdv. m.* žem. „turėsianti, vesianti (apie gyvulius)“. Taip pat būna, kad tarmybė aiškinama kita tarmybe, pvz., žemaičių būdvardžiai **škūlas**, -à ir **šmūlas**, -à nukreipiami į rytietybę **baūžas**, -à, daiktavardžiai **škūlis**, -ė ir **šmūlis**, -ė – į minėtąją **baūžis**, -ė.

1.2. Archaizmai ir kiti pasenę žodžiai – apie 50 straipsnių, pvz.: **āšmas**, -à *klt. sktv. psn.* žr. a š t u n t a s, **ceratà** *psn.* žr. k l i j u o t è 2, **driežagyviai** *dgs. psn.* žr. d r i e ž a i, **įtekmė** *psn.* žr. į t a k a ir kt.

1.3. Skoliniai (tarptautiniai žodžiai) ir hibridai – apie 180 straipsnių, pvz.: **diāmetras** žr. s k e r s m u o, **gazifikācija** žr. d u j o f i k a c i j a 1, 2, **gazifikúoti** žr. d u j o f i k u o t i 1, 2, **titulinis**, -ė žr. a n t r a š t i n i s.

Pasitaiko ir atvirkščiai – savas žodis nukreipiamas į tarptautinį: **greitraštis** žr. s t e n o g r a f i j a; arba skolinys aiškinamas nurodant kitą skolinį – **filodeñdras** žr. m o n s t e r a.

1.4. Darybos variantai – šios grupės žodžiai bene dažniausiai pateikiami su santrumpa žr., pvz., **ankstýbas**, -a žr. *ankstyvas*, **dalinti** žr. *dalyti*, **galvóviršis** žr. *viršugalvis*, **kailin(i)ūkai** dgs. žr. *kailinėliai*, **prasikaltėlis**, -ė dkt. žr. *nusikaltėlis* ir kt.

2. Anot Žodyno Pratarmės (p. V), santrumpa žr. turi norminamąją funkciją, ja „kalbos klaida nelaikomas žodis ar žodžio variantas orientuojamas į įprastesnį, dažnesnį žodį“. Todėl nėra gerai, kad ši pažyma yra tokia „daugiareikšmė“, kad ji vartojama tokiais skirtingais normos požiūriu atvejais. Antai su ja pateikiami: netaisyklingos darybos, bet labai įprastas dūrinys *bendrakeleivis*, archaizmas *ašvà*, taip pat tarptautiniai veiksmazodžiai su priesaga -izuoti (*konkretizúoti*, *populiarizúoti*, *sistematizúoti*), svetimybė *mùsas* ir kt. panašūs atvejai, kurie „Kalbos praktikos patarimuose“ (toliau – KPP) kalbos klaidomis nelaikomi, bet patariama jų nevartoti, nes esama geresnių variantų; ir greta – kalbos normai niekuo nenusikaltę darybos variantai (**kirmėliúotas**, -a žr. *kirmėlėtas*, **laistýklė** žr. *laistytuvas*) ar tiesiog sinonimai (**kopūstainis** žr. *balandėlis* 3).

Visai negerai, kad keletas žodžių, kurių KPP rekomenduoja nevartoti, žymi *n. svet.* (neteiktinos svetimybės), *n. vert.* (neteiktini vertiniai) ir griežtai taiso, DLKŽ nelaikomi kalbos klaidomis – jie nepažymėti *ntk.*, tiesiog santrumpa žr. nukreipiami į kitą žodį. Tai *liberāliškas*, -a, *liùkras*, *merlūzà*, *túbas*, *viršpelnis* ir *zubrāžolė* (plg. KPP – *zubras* *n. svet.*).

Apskritai patikrinus, kas apie žodžius, kuriuos DLKŽ pateikia su santrumpa žr., rašoma KPP, matyti, kad keletas žodžių (*abažūras*, *buljònas*, *propagandistas*, *ceratà*, *štābelis*, *štabeliúoti*) turi šiek tiek gerėlesnių variantų, tačiau gali būti vartojami lygiagrečiai su jais; apie 50 žodžių nelaikoma kalbos klaidomis, bet geriau vartoti jų variantus (pvz., *savarankùs*, -ì, *tòpolis*, *traktoristas*, -ė ir kt.); 6 minėtieji žodžiai taisomi griežtai. KPP tokie normos požiūriu skirtingi žodžiai skirtingai ir pateikiami, plg.: *abažūras* || *lėmpos gaūbtas*, *tòpolis* – geriau *túopa*, *viršpelnis* *n. vert.* – *añtpelnis*. DLKŽ visais trim atvejais vartojant santrumpą žr. pateikimas nesiskiria.

3. Santrumpa žr. vartojama visam antraštiniam žodžiui arba atskiroms jo reikšmėms nukreipti į kitus žodžius ar atskiras jų reikšmes. Atrodo, kad DLKŽ dažniau nukreipiamas visas žodis, jo straipsnis paprastai būna trumpas ir nepakankamai informatyvus, pvz.: **ain**||**is**, -ė dkt. (2) žr. *palikuonis*, **giedr**||**ùs**, -ì (4) žr. *giedras*, **vakar**||**áuti**, -áuja, -ávo žr. *vakaruoti* ir pan.

Jei nuorodinis žodis daugmaž „pasufleruoja“ aiškinamojo antraštinio žodžio reikšmę, turbūt daugelis vartotojų Žodyno nevarto ir neieško nuorodinio žodžio straipsnio. Taip paviršutiniškai peržvelgus nagrinėjamųjų žodžių straipsnius ir pernelyg nesigilinant į jų semantiką, gali pasirodyti, kad

didžioji dauguma žodžių, pateikiamų su santrumpa žr., yra vienareikšmiai. Iš tikrųjų yra kitaip.

Kartais po nuorodinio žodžio „ pridėtas skaitmuo rodo, kokia reikšmė reikia žodį suprasti, pvz.: **pādis** (2) žr. p a d ē l y s 4 (vadinasi, *padis* turi tik ketvirtąją *padēlio* reikšmę). Jei nurodytas žodis yra keliareikšmis, bet neturi kurios nors vienos ar kitos reikšmės pažymėjimo, jį reikia suprasti visomis reikšmėmis, pvz.: **bumbėti**, *buimba*, -jo žr. b a m b ē t i (vadinasi, *bumbėti* turi visas žodžio *bambėti* reikšmes)“ (Įvadas, p. XII). Pastarasis pateikimas akivaizdžiai neparodo antraštinio žodžio daugiareikšmiškumo, nes iš karto neaišku, kiek reikšmių turi nuorodinis žodis.

Tiesa, 28 atvejais (tai sudaro tik apie 1% visų straipsnių su santrumpa žr.) nukreipiant pažymimos kelios nuorodinio žodžio reikšmės, pvz.: **daūbti** žr. d u o b t i 1, 2, **kaščiai** 2. žr. k a r š t l i g ē 1, 2, **skridulys** žr. s k r i d i n y s 1 – 3 ir kt.¹. Antra vertus, kitur analogiškas reiškinytis pateikiamas kitaip, plg.: **užkaištis** 1. žr. k a i š t i s 1; 2. žr. k a i š t i s 3; 3. žr. k a i š t i s 4. Tad kodėl ir minėtaisiais atvejais negalėtų būti **daūbti** 1. žr. d u o b t i 1; 2. žr. d u o b t i 2 ir t.t.? Šitaip išsyk būtų matyti, kad žodis daugiareikšmis. Tai svarbu turint galvoje kompiuterinį DLKŽ variantą. Jo programoje numatyta galimybė rūšiuoti žodžius pagal tai, ar jie yra vienareikšmiai, ar daugiareikšmiai. Tačiau kompiuteris to negali padaryti, jei žodžio reikšmės nėra sunumeruotos. Tokiu būdu vienareikšmiai laikomi ir veiksmažodis **brukuoti** žr. b u r k u o t i (antrasis, nuorodinis, veiksmažodis DLKŽ turi tris reikšmes), ir daiktavardis **šalidė** žr. š a l i n ē 1, 2 (nors šis pateikimas iš pirmo žvilgsnio atrodytų priimtinesnis, nes vartotojas mato, kad nukreipiama ne į vieną reikšmę). Dėl šios priežasties kompiuterio pateikiami statistiniai duomenys nėra tikslūs.

Dar svarbiau yra tai, kad gana dažnai antraštiniam žodžiui, santrumpa žr. nukreipiamam į daugiareikšmį žodį, priskiriamos reikšmės, kurių nepateikia LKŽ². Dažniausiai tai būna perkeltinės reikšmės. Antai DLKŽ rašoma – **bamblės vak.** žr. t r a n a s , **trānas** 1. „bičių patinas“; 2. „kas nieko nedirba, gyvena kitų darbu, išnaudotojas“. Tuo tarpu LKŽ I 634 pateikia 15 daiktavardžio *bamblės* reikšmių, „išnaudotojo“ sememos tarp jų nėra. Kitas pavyzdys – **añtrašas** 1. „užrašas“; 2. žr. a d r e s a s ; šio nuorodinio daiktavardžio DLKŽ pateikiamos dvi reikšmės – **āдресas** 1. „kieno nors buvimo vieta, jos nurodymas“; 2. „sveikinamasis raštas asmeniui ar įstaigai“.

¹ Vienu atveju nukreipiama net ne į atskiras to paties žodžio reikšmes, o į tris homonimus – *kaipō* žr. 1, 2, 3 k a i p . Išeitų, kad taip viename straipsnyje aiškinami trys homonimai *kaipō*, tačiau jie nežymimi homonimams būdingu būdu, arba žodis *kaipō* turi tris reikšmes, atitinkančias tris homonimus *kaip*. Bet kuriuo atveju akivaizdu, kad toks pateikimas taisytinas.

² Kai kuriais atvejais gal ir galima manyti, kad tam tikras LKŽ tomas išėjo senokai, per tą laiką žodis galbūt įgijo naują reikšmę. Vis dėlto tokių neatitikimų daugoka, kad viską galima būtų paaiškinti semantikos raida, kur kas paprasčiau įtarti, jog tai neapsižiūrėta DLKŽ rengėjų.

LKŽ I 171 – 172 pastarosios reikšmės žodžio *añtrašas* straipsnyje nėra. LKŽ patikrinus 76 raidėmis *a – g* prasidedančius žodžius, kurių straipsniuose DLKŽ vartojama santrumpa *žr.*, galima daryti prielaidą, kad tokių neatitikimų gali būti apie 30%. Pasitaikė dar sudėtingesnių atvejų – keli LKŽ homonimai DLKŽ tampa keliareikšmiu žodžiu, ir tą kelių reikšmių buvimą dar „paslepia“ santrumpa *žr.* Pvz., DLKŽ pateikia: **griaudùs**, -ì *žr. g r a u d u s* ir **graudùs**, -ì 1. „graudinantis, liūdnas, gailus, skurdus“; 2. „trapus, gruzdus, traškus“. Tuo tarpu LKŽ III 575 yra trys homonimai: 1 *griaudùs*, -ì „liūdnas, gailus, skurdus“; 2 *griaudùs*, -ì „žiaurus, šiurkštus“ ir 3 *griaudùs*, -ì „trapus“.

4. Kartais nuorodinis žodis būna žymėtas stilistiniu požyriu, pvz.: **aguřkininkas**, -ė *dkt.* 2. *žr. 2 a g u r k i n i s*, 2 **aguřkinis**, -ė *dkt. šnek.* „agurkų mėgėjas“; **greitligė** *žr. g r e i t o j i*, **greitòji** *dkt. šnek.* „viduriavimas“³; **dvakinti ryt.** *žr. d v o k l i n t i*, **dvòklinti** *šnek.* „citi be tikslo, lyg apkvaišusiam, žioplinti“; **bliùti** *žr. b l i a u t i*, **bliáuti** 1. „rėkti, baubti“; 2. *menk.* „garsiai verkti“; 3. *menk.* „negražiai dainuoti“; 4. *šnek.* „plėsti (skylę)“. Jei iš tokio pateikimo reikėtų suprasti, kad stilistinės pažymos *šnek.*, *menk.* ir kt. būdingos ne vien nuorodiniam, bet ir pagrindiniam aiškinamajam žodžiui, tuomet tenka konstatuoti, kad kai kurie DLKŽ žodžiai neturi stilistinių pažymų. Šiuo požyriu tikslų statistinių duomenų, kuriais galėtų remtis išsami tolesnė analizė, taip pat negalima tikėtis, nes kompiuteris vykdo paiešką tik pagal formalius požymius. Todėl prireikus išrinkti ir suskaičiuoti visus žodžius su pažyma *šnek.*, jo sudarytame sąraše nerasime nei *aguřkininkas*, -ė, nei *greitligė*, nei *dvakinti*.

5. Santrumpos *žr.* vartojimas, kaip ir nuorodinis žodžių aiškinimas apskritai, patogus taupant vietą Žodyne. Tačiau lazda turi du galus – įvairios nuorodos verčia daugiau vartyti knygą, dažnai norint sužinoti vieno žodžio reikšmę reikia susirasti kelių kitų žodžių straipsnius, kuriuose taip pat gali būti nuorodų į dar kitus žodžius. Tai nėra paranku Žodyno vartotojui. Be to, kai nuo žodžio iki jo reikšmės veda toks ilgas kelias, nenuostabu, kad jame pasitaiko ir įvairių neapsižiūrėjimų, korektūros klaidų ir pan. Kartais pradeda atrodyti, kad apsukus ratą vėl sugrįžta prie pradinio žodžio, tačiau tiksliai jo reikšmė taip ir nepaaiškėjo, atvirkščiai – buvę aiškūs dalykai ėmė painiotis ir kelti abejonių.

Galima išskirti keletą vartotojui „nepatogių“ santrumpos *žr.* vartojimo atvejų.

³ Šnekamojoje kalboje daiktavardis *greitòji*, ko gero, dažniau vartojamas greitosios medicinos pagalbos mašinai pavadinti, ši reikšmė DLKŽ neužfiksuota.

5.1. Aiškinant vieną žodį santrumpa žr. vartojama kelis kartus, pvz.: 1 **gąjus** žr. **alijošius**, **alijōšius** žr. **alavijas**, **alavijas** bot. „lelijinių šeimos kambarinis vaistinis augalas mėsingais lapais (Aloë)“; **rūdymė** žr. **rūdynė**, **rūdynė** žr. **rūdynas** 2, **rūdynas** 2. „šlapia žemė su durpių priemaiša; klampi pieva, raistas“; **drunėti** žr. **drunyti**, **drunėti** 1. žr. **trūnėti** 1, **trūnėti** 1. „sausai pūti, trešti, dūlėti“ ir t.t.

5.2. Nuorodinis žodis, į kurį nukreipia santrumpa žr., savo ruožtu irgi aiškinamas nuorodiniu būdu, pasitelkiant kitas santrumpas – *džn. mžb., įst., prp., prž.* ir kt., pvz.: **duodinėti** žr. **davinėti**, **davinėti** *džn. mžb.* **duoti** 1: *Davinėti kam pinigų, patarimų, duoti* 1. „daryti, kad gautų, teikti, skirti“; **cypauti** žr. **cypauti**, **cypauti** *įst. cypoti*: *Pelės cypauja. Ko cypauji kaip šuo? Sniegas cypauja po rogėmis, cypoti* „leisti ploną, spiegiantį balsą“; 2 **baldyti** žr. **baltinti**, **baltinti** 3. žr. **balinti** 1, **bālinti** 1. *prž. balti*: *Bālinti drobes, balti* „daryti baltam, baltėti“. Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad kartais vartotojui orientuotis šiek tiek padeda iliustracijos. Tačiau jokie vartojimo pavyzdžiai, kad ir kiek jų būtų, negali atstoti apibrėžimo, kurio reikia dar gerokai paieškoti.

5.3. Kai nuorodinis žodis yra kelintinis skaitvardis, sangražinis veiksmazodis ar priesagos *-inis* būdvardis, jis strėlės ženklu (→) nukreipiamas į pamatinį žodį, pvz.: **dvylakis**, *-ė knt. sktv. ryt. žr. dvyliktas, dvýliktas, -a knt. sktv. → dvylika*: *Dvylakta valanda. Iš kelionės sugriš lapkričio dvýlikta, dvylika kiek. sktv.* „skaičius ir kokybė 12“; **draikiotis** žr. **draikytis**, **draikytis** 1. → **draikyti** (...), **draikyti** *džn. driekti* 2: *Vėjas šiaudus draiko po kiemą. Siūlus draikyti. || sngr.: Voratinkliai draikėsi be vėjo, driekti* 2. „skeisti, taršyti“; **preventyvinis**, *-ė žr. prevencinis, preveñcinis, -ė → prevencija*: *Preveñcinis darbas, preveñcija* „šalinimas užbėgant už akių“ (plg. **preventyvūs**, *-i „prevencinis“* – šiuo atveju žodis tiesiog apibrėžiamas tuo pačiu būdvardžiu, į kurį tik nukreipiamas anksčiau minėtas būdvardis *preventyvinis*).

5.4. Nuorodinis žodis apibrėžiamas vienu žodžiu. Tokia definicija vartotojui (ypač silpniau kalbančiam lietuviškai) iš esmės yra ne kas kita, kaip dar viena nuoroda, tolygi santrumpai žr., nes jis turi toliau vartoti Žodyną, jei tas vienintelis žodis jam neaiškus. Pvz.: **gribštukas**, *-ė dkt. žr. grabštukas, grabštukas, -ė dkt.* „vagilius“, **vagilius**, *-ė dkt.* „smulkių daiktų vagis“; **gurulys** žr. **gurinys**, **gurinys** „trupinys“: *Duonos gurinys. Sūrio gurinėlis. || prk. Žemės gurinys (sklypelis) (...), trupinys* 1. „nutrupėjęs ar nutrupintas gabaliukas“; 2. „mažas gabalas“. Beje, gali pasitaikyti ir taip, kad toks žodis, vienas pats sudarantis kito žodžio definiciją, DLKŽ neturi savo straipsnio ir nėra aiškinamas.

5.5. Galima būtų atkreipti akis ir į dūrinių apibrėžimus, kurie neretai būna tautologiniai, jų taip pat reikia ieškoti keliuose kitų žodžių straipsniuose, pvz.: **dumblāžemis** žr. **dumblė** 1, **duñblė** 1. „dumblo žemė“; **žiedkopūstis** žr. **kalafioras**, **kalafiòras** bot. „žiedinis kopūstas“ (*Brassica oleracea var.*

botrytis); **añgtarpis** žr. *tarpangis*, **tařpangis** „tarpuangis“, **tarpùangis** *stat.* „tarpas tarp angų“; **galvóviršis** žr. *viršugalvis*, **viršùgalvis** „galvos viršus“ ir kt.

Norint išsiaiškinti, ką reiškia vienas žodis, kartais tenka susidurti su keliais išvardytaisiais „nepatogumais“ ir atsiversti 4 ar net daugiau žodžių straipsnius, pvz., **gribštáuti** žr. *grabštauti*, **grabštáuti** „vaginėti“, **vaginėti** *džn. mžb. v o g t i*, **võgti** „neteisėtai slapta imti, savintis svetimą daiktą“.

Svarbiausios išvados

1. DLKŽ straipsniai, kuriuose vartojama santrumpa žr., yra mažai informatyvūs, o neretai ir klaidina (kalbos normos, žodžių daugiareikšmiškumo ir kt. požiūriais). Naujajame „Bendrinės lietuvių kalbos žodyne“ (toliau – BLKŽ), kuris redaguotinas sistemiškai, reikėtų aiškiai apibrėžti, kokios žodžių grupės aiškinamos tokiu būdu.

1.1. Tokių grupių neturėtų būti daug, tarkim – rečiau vartojami darybos variantai, gal dar pasenę žodžiai (būtinai pažymint *psn.*)

1.2. Tarmybės, jei jau pakliuvo į BLKŽ, matyt, nėra paprasčiausi bendrinės kalbos žodžių pakaitai ar variantai, o įvardija kokį nors specifinį tik tos tarmės atstovams būdingą reiškinį ar daiktą, todėl jų apibrėžimai turėtų būti išsamesni. Jei tarmybės dažnai vartojamos grožinėje literatūroje, būdingos žinomesnių rašytojų kalbai, tai turėtų būti pateikiamos su atitinkamomis iliustracijomis. Kad ir kaip būtų, vien nuorodos žr. čia aiškiai nepakanka.

1.3. Jei svetimas (tarptautinis) žodis įvardija sąvoką, kuri neturi gero lietuviško pavadinimo, tai ji, be abejo, turi būti išsamiai apibrėžiama ir iliustruojama. Nevartotinos svetimybės (*biznesmenas, daidžestas, ofisas* ir panašūs žodžiai iš didžiųjų kalbos klaidų sąrašo) žymėtinos santrumpa *ntk.*, jei apskritai jas reikėtų pateikti BLKŽ.

2. Visiškai aišku, kad po santrumpa žr. neturėtų „slėptis“ žodžiai, kurių patariama nevartoti, nes esama geresnių variantų, ir tokie, kurie su savo gerėlesniais variantais gali būti vartojami lygiagrečiai. Arba tokie atvejai turėtų būti atskirti papildomomis pažymomis ar ženklais.

3. Reikėtų nuolat turėti galvoje, kad siuntinėjimas iš vieno žodyno straipsnio į kitą nėra parankus vartotojui, tad santrumpos žr. ir kitokio nuorodinio žodžių reikšmių aiškinimo BLKŽ turėtų gerokai sumažėti. Visiškai atsisakyti šio būdo būtų netikslinga, nes, tarkim rodyklės ženklas (→) parankus transpozicinius vedinius, neturinčius specialesnių reikšmių, nukreipiant į pamatinius žodžius ir pan.

Tuo pačiu tikslu vengtina sąvokas apibrėžti vienu žodžiu, nes iš esmės tai yra ne kas kita, kaip ta pati santrumpa žr. – jei vartotojas to vienintelio

definicijos žodžio nežino arba žino ne visai tiksliai, tai turi atsiversti jo straipsnį ir pasitikslinti.

4. Santrumpa žr. dažnai „paslepia“ daugiareikšmį žodį, o retais atvejais – net homonimus, nes apie rūpimo žodžio daugiareikšmiškumą ar homonimiškumą galima sužinoti tik iš nuorodinio žodžio straipsnio. Kartais tokiu būdu žodžiui priskiriamos reikšmės, kurių nenurodo LKŽ. Be to, nukreipiant į daugiareikšmį žodį, atskiros žodžio sememos nėra numeruojamos, todėl kompiuteris negali pateikti tikslų statistinių duomenų, negalima žinoti tikslaus vienareikšmių ir daugiareikšmių žodžių santykio Žodyne.

5. Kartais nuorodinis žodis turi stilistinių (*šnek.*, *menk.* ir kt.), terminų (*bot.*, *zool.*, *tech.* ir t.t.) ir kitokių pažymų. Ne visada aišku, ar jos taikytinos ir pagrindiniam, santrumpa žr. nukreipiamam, žodžiui. Jei taip, jei abu žodžiai stilistiniu, terminų ar reikšmių perkėlimo požiūriu yra vienodi, vadinasi abu turi būti ir atitinkamai pažymėti. Tuo tarpu dabar pažymėtas tik vienas iš jų, vadinasi, Žodynas neparodo, kiek iš tikrųjų yra šnekamosios kalbos žodžių, perkeltinių reikšmių ir t.t.

Straipsnyje apžvelgti anaip tol ne visi dalykai, pastebėti šiek tiek patyrinėjus santrumpos žr. vartojimą DLKŽ. Šia apžvalgė siekta tik atkreipti akis į kai kuriuos nenuoseklumus ir taisytinus atvejus.

Gauta 1998 02 23

SUTRUMPINIMAI

- BLKŽ – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas.*
DLKŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
KPP – *Kalbos praktikos patarimai*, Vilnius: Mokslo, 1985.
LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas* 1, Vilnius: Mintis, 1968; 3, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1956.

THE INDICATION OF THE CONNECTION OF WORDS IN THE DICTIONARY OF THE MODERN LITHUANIAN LANGUAGE (The usage of the abbreviation žr. (see))

Summary

There are about 2700 entries in *The Dictionary of the Modern Lithuanian Language*, in which the abbreviation *žr. (see)* has been used, and this cross-reference has been used 2840 times in all. The head words of such entries aren't defined, they are cross-refered to more widely used

words. Such a way of the presentation of meanings isn't handy for user, because he must look for information in several places of the *Dictionary*. On the other hand, when the word is presented in this way, the polysemy of the word, its stylistic and other peculiarities in many cases are not revealed. Though the reference žr. "has a norminative function" (as it is said in the *Preface* of the *Dictionary*), the parallel variants, words, which have better variants in the standard language, and some words, which aren't proposed to use, are presented with this abbreviation in the same way.

It would be useful in the future *Dictionary of the Standard Lithuanian Language* to use the mentioned cross-reference more rarely in the definitions of the meanings of the head words.